

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย การรวบรวมกิจการในธุรกิจโรงภาพยนตร์นี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงภาพรวมและโครงสร้างอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจการผลิตหรือสร้างภาพยนตร์ การจัดจำหน่ายภาพยนตร์ และธุรกิจโรงภาพยนตร์ เพื่อวิเคราะห์แรงจูงใจในการรวบรวมกิจการระหว่างบริษัทเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) และบริษัท อีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน) โดยใช้ทฤษฎีโครงสร้างตลาดและทฤษฎีการรวมกิจการทั้งแนวดิ่งและแนวนอน

ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมและโครงสร้างของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทย ธุรกิจในระดับต้นน้ำ คือ การสร้างภาพยนตร์ไทย และการนำเข้าภาพยนตร์ต่างประเทศ ธุรกิจระดับกลางน้ำ เป็นการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ และธุรกิจปลายน้ำ คือ ธุรกิจโรงภาพยนตร์ โดยผู้ประกอบการธุรกิจต้นน้ำจะดำเนินธุรกิจกลางน้ำด้วย เป็นกลุ่มธุรกิจเดียวกัน สัดส่วนระหว่างภาพยนตร์ไทยกับภาพยนตร์ต่างประเทศกลุ่มเมเจอร์อเมริกันและภาพยนตร์ต่างประเทศอื่น เฉลี่ย 5 ปี (ปีพ.ศ.2545-2549) มีสัดส่วนร้อยละ 29:55:16 โดยธุรกิจทั้งสามระดับประกอบด้วยผู้ที่มีอำนาจตลาดสูง การแข่งขันต่ำ

ธุรกิจการสร้างและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทย มีผู้สร้างภาพยนตร์จำนวนมาก ราย แต่มีผู้ประกอบการรายใหญ่ไม่มากนัก ผู้ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงเป็นลำดับที่หนึ่ง คือ กลุ่มสหมงคลฟิล์ม และลำดับที่สองเป็นกลุ่มเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์

สำหรับธุรกิจการนำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ เป็นการนำเข้าภาพยนตร์จากประเทศต่างๆ ส่วนมากเป็นภาพยนตร์จากฮอลลีวูด สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการผูกขาดการนำเข้าโดยกลุ่มตัวแทนจำหน่ายของบริษัทผู้สร้างและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในสหรัฐอเมริกา เรียกว่า “กลุ่มเมเจอร์” และผู้นำเข้าอีกจำนวนหนึ่ง นำเข้าภาพยนตร์จากผู้สร้างภาพยนตร์อิสระ ในสหรัฐอเมริกา และประเทศอื่นๆ ผู้ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด คือ บริษัท โคล์มเบีย ไทโรสตาร์ บัณฑิต จำกัด และหากพิจารณาเฉพาะผู้นำเข้าไทย ผู้ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด ได้แก่ กลุ่มสหมงคลฟิล์ม ลำดับที่สอง คือ กลุ่มเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์

ธุรกิจระดับปลายน้ำ คือ ธุรกิจโรงภาพยนตร์ ซึ่งเป็นตลาดหรือช่องทางการจำหน่ายแรกของสินค้าภาพยนตร์ โดยการจัดจำหน่ายตรงแก่ผู้บริโภค ผู้ที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงสุด ได้แก่ กลุ่มเมเจอร์ซีเนเพล็กซ์ รองลงมา คือ กลุ่มอีจีวี และลำดับที่สาม คือกลุ่มเอสเอฟ

การควบรวมกิจการระหว่างบริษัท เมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) กับบริษัท อีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด(มหาชน) ครั้งนี้ บริษัทเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ฯ ซึ่งดำเนินธุรกิจโรงภาพยนตร์ มีแรงจูงใจเพื่อสร้างหรือเพิ่มอำนาจการต่อรองกับธุรกิจต้นน้ำ ทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจต้นน้ำและปลายน้ำ เป็นลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยแต่ละธุรกิจมีสินค้าที่จำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจของอีกฝ่าย ต้องร่วมดำเนินธุรกิจให้ได้มาซึ่งรายได้ เพื่อแบ่งสรรกันตามสัดส่วนที่ตกลงกัน ฝ่ายที่มีอำนาจการต่อรองสูงกว่า ก็จะสามารถได้รับส่วนแบ่งรายได้ที่มากกว่า

การวิเคราะห์อำนาจการต่อรอง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามกลุ่มธุรกิจต้นน้ำและผู้ประกอบธุรกิจ คือ ระหว่างกลุ่มเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ ผู้ประกอบธุรกิจโรงภาพยนตร์กับผู้ประกอบธุรกิจสร้างและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยรวมกับผู้นำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศนอกกลุ่มเมเจอร์อเมริกัน และ ระหว่างกลุ่มเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ กับผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศกลุ่มเมเจอร์อเมริกัน โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดอำนาจการต่อรองของทั้งสองฝ่าย ได้แก่ คุณภาพหรือความนิยมของสินค้าของแต่ละฝ่าย คือ ภาพยนตร์ และโรงภาพยนตร์ การมีอำนาจตลาดของผู้ประกอบธุรกิจแต่ละกลุ่ม และ อัตราการต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน แล้วจึงเปรียบเทียบอำนาจการต่อรองระหว่างกันเพื่อผลประโยชน์ในด้านอัตราส่วนแบ่งรายได้ การกำหนดราคาบัตรชมภาพยนตร์ และการกำหนดตารางเวลาการฉายภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์

ผลการศึกษาวิเคราะห์พบว่า หลังการควบรวมกิจการแล้ว แม้ว่าอำนาจการต่อรองของกลุ่มเมเจอร์ ซีเนเพล็กซ์ จะเพิ่มมากขึ้น ในการที่มีจำนวนโรงภาพยนตร์มากขึ้น และลดอัตราพึ่งพาธุรกิจต้นน้ำได้บางส่วน แต่ไม่มากพอ ที่จะสามารถต่อรองให้ได้ผลประโยชน์เพิ่มได้ เนื่องจากการมีอำนาจตลาดในธุรกิจการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทยและการนำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ เป็นของผู้ประกอบธุรกิจอื่นอยู่ในสัดส่วนสูงมาก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเฉพาะเรื่องฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ท่านรศ.ดร.ชนินทร์ มีโกศล อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเฉพาะเรื่อง ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆในการวิจัย และท่านรศ.ดร.วิไลวรรณ วรรณนิธิกุล ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบงานวิจัยเฉพาะเรื่อง พร้อมทั้งให้ความเห็นและคำแนะนำเพิ่มเติมต่างๆ เพื่อให้งานวิจัยเฉพาะเรื่องนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทั้งสองอย่างยิ่ง มา ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่เป็นแรงบันดาลใจและกำลังใจ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำโครงการเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ในที่ทำงานและที่มหาวิทยาลัย ที่คอยผลักดัน และให้กำลังใจมาโดยตลอด ทำให้งานวิจัยเฉพาะเรื่องนี้เกิดขึ้นและสำเร็จจนได้

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยเฉพาะเรื่องนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจได้บ้าง และหากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

อุษา ไวยเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ.2550

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ.....	(3)
สารบัญตาราง.....	(6)
สารบัญภาพประกอบ.....	(7)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 วิธีการศึกษา	4
1.5 แหล่งข้อมูล	5
1.6 องค์ประกอบของการศึกษา	5
2. แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมปริทัศน์.....	6
2.1 แนวคิดทางทฤษฎี	6
2.1.1 ทฤษฎีโครงสร้างตลาดและการวัดการกระจุกตัวของตลาด.....	6
2.1.2 ทฤษฎีการรวมกิจการ.....	8
2.1.3 ทฤษฎีการรวมกิจการในแนวนิ่งและการจำกัดทางการค้าในแนวนิ่ง	9
2.2 วรรณกรรมปริทัศน์	13
2.2.1 การศึกษาเกี่ยวกับธุรกิจโรงภาพยนตร์	13
2.2.2 การศึกษาเกี่ยวกับการรวมกิจการ	17

3. ภาพรวมและโครงสร้างของอุตสาหกรรมภาพยนตร์.....	20
3.1 ธุรกิจการสร้างและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ไทย.....	23
3.2 ธุรกิจการนำเข้าและจัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ.....	27
3.3 ธุรกิจโรงภาพยนตร์.....	31
4. การรวบรวมกิจการในธุรกิจโรงภาพยนตร์	36
4.1 ลักษณะความสัมพันธ์ในแนวตั้งในอุตสาหกรรมภาพยนตร์.....	36
4.2 การรวบรวมกิจการของกลุ่มเมเจอร์ ซินีเพล็กซ์และกลุ่มอีจีวี.....	39
4.3 แรงจูงใจในการรวบรวมกิจการของผู้ประกอบธุรกิจโรงภาพยนตร์	40
5. บทสรุป.....	50
5.1 ภาพรวมและโครงสร้างของอุตสาหกรรมภาพยนตร์	50
5.2 แรงจูงใจในการรวบรวมกิจการ.....	51
ภาคผนวก.....	53
บรรณานุกรม	58

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 รายได้ผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ทุกประเภทในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2549.....	43
3.2 รายได้ผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2545 – 2549.....	46
3.3 จำนวนสาขาและโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ของผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์.....	51
3.4 ราคาค่าบัตรชมภาพยนตร์ในโรงภาพยนตร์มัลติเพล็กซ์ของผู้ประกอบการโรงภาพยนตร์.....	53

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่

1.1	ขนาดมูลค่าตลาดโรงภาพยนตร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในช่วงปี พ.ศ. 2537 - 2548.....	2
3.1	ธุรกิจต้นน้ำ – ปลายน้ำในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ในประเทศไทย.....	31
3.2	จำนวนโรงภาพยนตร์ที่ฉายในโรงภาพยนตร์ในช่วงปี พ.ศ. 2537 – 2548.....	42
3.3	รายได้ภาพยนตร์ไทยที่สร้างและเข้าฉายในโรงภาพยนตร์ในช่วงปี พ.ศ. 2543 – 2549....	47
4.1	เครือข่ายธุรกิจในแนวดิ่ง.....	62